

Kjell Mohlin
Naturavdelningen
036-39 51 95

Enligt sändlista

Fastställande av skötselplan för naturreservatet Taberg i Jönköpings kommun

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen fastställer, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., de mål och riktlinjer för områdets långsiktiga vård som framgår av bifogade skötselplan.

Länsstyrelsens beslut den 25 oktober 1985 (dnr 11.1211-2749-80) om fastställelse av skötselplan för naturreservatet Taberg upphör att gälla i och med att detta beslut vinner laga kraft.

Bakgrund och motivering

Naturreservatet Taberg bildades den 25 oktober 1985. När beslutet fattades fastställdes också den idag gällande skötselplanen för naturreservatet. Enligt Naturvårdsverkets riktlinjer bör skötselplaner ses över och vid behov revideras vart 10:e år. Skötselplanen för Taberg är på många sätt omodern och svåranvändbar med indelning i 23 skötselområden. De verksamheter som idag präglar Taberg har delvis förändrats. Turismen och de närboendes intresse av Taberg har ökat. Stormar och granbarkborrar har också satt skötselfrågorna i fokus.

Arbetet med framtagandet av en ny skötselplan för Taberg initierades 2008 och Länsstyrelsen har under arbetets gång samarbetat med Jönköpings kommun som förvaltar reservatet. Diskussioner har också förts och förslag förankrats vid de skötselråd för Taberg som hålls två gånger per år.

I juli 2010 skickades förslag till ny skötselplan på remiss till sakägare, kommunen, Naturvårdsverket, lokala föreningar och andra intressenter. Yttrande har inkommit från Jönköpings kommun, Tabergs Bergslags Hembygdsförening, Jönköpings Orienteringsklubb, Naturskyddsföreningen i Jönköping, Naturskyddsföreningen Jönköpings länsförbund, Föreningen Tabergs gruvguider, Södra Vätterkretsen av STF, Botaniska Sällskapet samt två närboende. Internt inom Länsstyrelsen har kulturmiljöfunktionen lämnat synpunkter. Samtliga har tillstyrkt förslaget till ny skötselplan och flera har haft synpunkter på förtydligande eller förbättring av planen. Naturvårdsverket avstod från att lämna yttrande.

I stort sett alla framförda relevanta synpunkter har beaktats inför den slutliga utformningen av skötselplanen. Önskemålet från Naturskyddsföreningen Jönköpings länsförbund om fler skötselområden har inte följts då en av avsikterna med den nya planen var just att minska ner antalet skötselområden till förmån för en lätthanterlig plan. Länsstyrelsen har dock beaktat förslaget från samma instans om årlig rapportering från förvaltaren till Länsstyrelsen. Detta kommer att ske enligt särskilt avtal.

Syftet med naturreservatet Taberg är att *för framtiden bevara Taberg med dess ovanligt goda förutsättningar som utsiktsberg, dess barrskogsprägel med lövträdsrika nedre sluttningar, dess örtrika växtsambällen och ovanliga växtarter samt dess rika djurliv*. Reservatet syftar dessutom till att *underlätta för människorna att utnyttja berget för ett mångsidigt friluftsliv i skog och mark. På bergets norra sluttning skall kunna anläggas en mindre slalombacke. Friluftsanläggningarna eller friluftsutnyttjandet får dock inte medföra att bergets andra kvaliteter förstörs*.

Den tidigare skötselplanen var indelad i 23 skötselområden plus anläggningar för friluftslivet. En sådan detaljreglering var svårhanterlig och inte önskvärd. En sammanslagning och förenkling av skötselområdena var därför nödvändig. Skötselplanen är uppbyggd utifrån bevarandemål och innehåller nu sex skötselområden. Bevarandemålen är vägledande för vad som ska uppnås inom reservatet och styrs av syftet. Åtgärderna som anges är dels inledande restaureringsåtgärder och dels löpande skötselåtgärder. Syftet med restaureringsåtgärderna är att återskapa de lövträdsrika nedre sluttningarna och återfå utsiktsmöjligheterna från toppen. De öppna och halvöppna markerna ska skötas genom bete och slåtter och därigenom ge möjligheter att bibehålla örtrikedomen. Möjligheterna att nyttja berget för friluftsliv och upplevelserna av naturen ökar.

Taberg är Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet och 41,7 ha är inrapporterat som västlig taiga (9010). Det pågår en kvalitetssäkring av arter och habitat inom Natura 2000-områden som ska vara rapporterad hösten 2011. Under inventeringar inför revideringen av skötselplanen blev det uppenbart att högst 8,6 ha kan anses utgöra västlig taiga om än inte i gynnsamt tillstånd. Länsstyrelsen anser därför att i det här läget är det bäst för områdets natur- och andra värden att följa naturreservatets ursprungliga syfte och att arbeta för att den inrapporterade arealen västlig taiga i Taberg korrigeras.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen (Miljödepartementet) **genom skrivelse till Länsstyrelsen** – se bilaga (formulär 7).

I den slutliga handläggningen av detta ärende, i vilket funktionsansvarig områdesskydd Malin Lund har beslutat och naturvårdsförvaltare Kjell Mohlin varit föredragande, har även funktionsansvarig områdesskötsel Eva Wallander deltagit.

Malin Lund

Kjell Mohlin

UTSKRIFT

delgivningskvitto

BILAGOR

1. Skötselplan inkl bilagor
2. Hur man överklagar

Kjell Mohlin
Naturavdelningen
036-39 51 95

Skötselplan för naturreservatet Taberg i Jönköpings kommun

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. SYFTE MED OMRÅDESSKYDDET	2
2. BESKRIVNING AV OMRÅDET	2
2.1 Administrativa data	2
2.2 Topografi, geologi och hydrologi	3
2.3 Historik och markanvändning	4
2.4 Kultur- och fornlämningar	4
2.5 Växt- och djurliv	5
2.6 Friluftsliv	6
2.7 Bebyggelse och anläggningar	6
2.8 Källförteckning	6
3. MÅL OCH SKÖTSELÅTGÄRDER FÖR NATURRESERVATET	7
3.1 Övergripande mål med skötseln	7
3.2 Skötselområden med bevarandemål och åtgärder	7
3.3 Kultur- och fornlämningar	17
3.4 Friluftsliv och gränser	18
3.5 Sammanfattning av planerade skötselåtgärder	21
3.6 Finansiering	22
4. DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	22
4.1 Uppföljning av skötselåtgärder	22
4.2 Uppföljning av bevarandemål	22
5. BILAGOR	22

1. Syfte med områdesskyddet

Enligt gällande beslut daterat 1985-10-25 är syftet med naturreservatet att:

- för framtiden bevara Taberg med dess ovanligt goda förutsättningar som utsiktsberg, dess barrskogsprägel med lövträdsrika nedre sluttningar, dess örtrika växtsamhällen och ovanliga växtarter samt dess rika djurliv.
- underlätta för människor att utnyttja berget för ett mångsidigt friluftsliv i skog och mark. Friluftsanläggningarna eller friluftsutnyttjandet får dock inte medföra att bergets andra kvaliteter förstörs.

2. Beskrivning av området

2.1 ADMINISTRATIVA DATA

Namn	Taberg
Skyddsform	naturreservat
Areal	64,5 ha
Beslut om Natura 2000	Ja (SE0310219)
IUCN-kategori	III – Naturmonument
Miljömål	Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv
Län	Jönköpings län
Kommun	Jönköping
Församling	Månsarp
Naturgeografisk region	Sydsvenska höglandets väst del (11)
Karta	fastighetskarta: 6D9j terrängkarta: 6DNO
Lägesbeskrivning	2 km norr om Månsarps kyrka, i Tabergs samhälle
Fastigheter	Kåperyd 1:69, 1:73, 1:145, 1:166 Tabergs Masugnsplan 1:1, 1:2 (Jönköpings kommun) Kåperyd 1:60, 1:165 (Naturvårdsverket)
Markägare	Jönköpings kommun och Naturvårdsverket
Gräns	Enligt skötselplankarta, bilaga 1.
Förvaltare	Jönköpings kommun

Areal per markslag

Skog	46,2
Impediment	5,8
Öppen mark	8,8
Övrigt	3,7

<i>Naturtyper ¹⁾</i>		<i>Natura 2000-habitat ²⁾</i>	
Granskog	17,5 ha	Västlig taiga (9010)	3,5 ha
Barrblandskog	16,3 ha	Västlig taiga (9010)	5,1 ha
Lövblandad barrskog	7,9 ha	Ej habitat	
Triviallövskog	3,3 ha	Ej habitat	
Ungskog/hygge	3,7 ha	Ej habitat	
Triviallövskog med ädellövinslag	1,2 ha	Ej habitat	
Impediment	5,8 ha	Ej habitat	
Övrig öppen mark	8,8 ha	Låglandsgräsmarker (6270)	1,5 ha
		Klippvegetation på silikatrika bergssluttningar (8220)	4,9 ha

- 1) *Naturtyper enligt definition från Metrias naturtypskartering KNAS.*
- 2) *Enligt bevarandeplan fastställd 2008 är 41,7 ha av skogen inrapporterat som västlig taiga, 9010, samt 0,2 ha inrapporterat som ädellövskog i branter, 9180. Basinventering har dock visat att stora delar av dessa arealer inte uppfyller habitatkraven enligt dagens definition..*

Dokumentationen om Taberg är omfattande och många olika typer av publikationer har givits ut genom åren. Skötselplanens uppgift är inte att ge en fullständig redogörelse för Taberg och dess historia. Därför anges här enbart en kortfattad sammanfattning av det som är mest relevant för skötseln. Istället hänvisas till bilaga 3 som innehåller en förteckning över ett antal publikationer och register som behandlar Taberg.

2.2 TOPOGRAFI, GEOLOGI OCH HYDROLOGI

Taberg utgörs av en malmkropp som höjer sig närmare 150 m över det omgivande landskapet. Berget bildades för ca 1200 miljoner år sedan och har vuxit fram allteftersom omgivningarna vittrat ner genom erosion. Den östra och södra väggen stupar brant ner mot Tabergs samhälle och ger berget dess karaktäristiska profil. Berget har två toppar, den södra mäter 343 m över havet medan den västra når 341 m över havet. Utsikten från dessa är mycket vidsträckt och är en av anledningarna till att Taberg är ett populärt utflyktsmål.

Taberg har en ovanlig berggrund med huvudbeståndsdelarna järn, titan och olivin som kan sammanfattas i bergarten titanmagnetitolivinit. Denna bergart är i dagsläget endast känd från en annan plats i världen, Rhode Island i USA. År 1830 återupptäckte också den svenske kemisten och mineralogen Sefström ett metalliskt grundämne i Taberg som han gav namnet vanadin. Genom sin säregna karaktär och sällsynta berggrund är Taberg ett mycket intressant geologiskt undersöknings- och studieobjekt. Inom reservatet finns några källdråg och mindre bäckar, större öppna vatten saknas.

Taberg ingår i Tabergsåns avrinningsområde som i sin tur ingår i Vätterns avrinningsområde.

2.3 HISTORIK OCH MARKANVÄNDNING

Framför allt de västra delarna av Taberg användes tidigare som slåtter- och betesmark och var av stor betydelse för bergsmännens försörjning av foder till sina djur. Markerna har sedan dess vuxit igen för att nu till stora delar täckas av barr- och blandskog. En mindre yta vid västra toppen hävdas dock ännu genom slåtter.

En verksamhet som starkt präglat området är den malmbrytning som förekommit i omgångar ända sedan 1400-talet. Taberg var centrum för länets järnframställning under bergslagstiden, 1600-1800-talen, och ca 1621 inrättades Tabergs Bergslag. Brytningen var under denna tid relativt skon-sam i och med att man i första hand kunde utnyttja de stora rasmassor som fanns nedanför berget, och det var inte förrän ca 1830 som man började spränga i berget. Från sekelskiftet 1900 fram till 1930-talet låg gruvbryt-ningen i stort sett nere, men tog på 1940-talet fart igen i samband med andra världskriget. Malmbrytningen bedrevs främst i dagbrott och det var under 40- och 50-talen som de två stora kratrarna på sydvästra sidan uppstod. Med hjälp av transportband och ett stickspår ut till järnvägen transporterades malmen till Halmstad och exporterades därifrån till Tysk-land. Att försörja andra världskrigets Tyskland med järnmalm var dock något som vållade diskussion. Efter krigets slut minskade malmbrytningen i berget för att till sist upphöra 1960.

Området strax söder om Ungdomsborgen, den så kallade pulkabacken, användes länge som skidbacke och det fanns även en mindre skidlift i norra kanten. I dagsläget är skidliften förfallen och endast rester ligger kvar mot kanten av den igenvuxna hagmarken. Under 1980-talet fanns även planer på att utvidga verksamheten och anlägga en större skidbacke med lift utmed den norra slänten. Avverkning av skog genomfördes i det tilltänkta området strax innan beslut om reservatsbildning fattades. Planerna på skidbacken har i dagsläget dock lagts åt sidan.

Naturresevatet Taberg bildades 1985 och år 1986 förvärvade Svenska naturskyddsföreningen samtliga aktier i gruvbolaget Smålands Taberg AB. SNF övertog därmed bolagets gruvrätt med åtföljande dispositionsrätt till marken, vilket satte slutgiltig punkt för gruvbrytning. Gruvbrytning är numera också förbjudet enligt naturresevatets föreskrifter (beslut 1998-11-16, dnr 213-5343-1998).

2.4 KULTUR- OCH FORNLÄMNINGAR

Gruvdriften på Taberg har lämnat en mängd kultur- och fornlämningar efter sig. Lämningarna inom Tabergs naturresevat utgörs enligt Riksantik-varieämbetet av ca 31 gruvhål, 18 malmupplag, 3 kolbottnar, 2 kojruiner, 3 husgrunder, 3 minnesstenar, 1 stoll (gruvgång), 3 dagbrott samt 2 områden med röjningsrösen. Husgrunderna i nordost utgör lämningar efter en gård som flyttades från sin plats på berget på 1800-talet. I den sydöstra delen av

naturreservatet ligger den så kallade Bergtempelplatsen vilken består av en naturlig sänka i berget, omgiven av tallar med pelarsalskaraktär. Platsen har enligt tradition använts vid utomhusgudstjänster och andra möten. På vägen mot Bergtemplet från Masungsplan finns en stentrappa och intill denna finns stenmurar efter rostugnar (som användes till rostning av järnmalm) vilka anlades i början av 1900-talet.

På den södra toppen finns tre minnesstenar. Den mest anslående stenen är rest till minne av kung Oscar II:s besök i Taberg 1895. Stenen utgörs av svart granit med en båge över mittstenen med krona och emblem. Det finns också en minnessten i röd granit rest över kung Gustav VI Adolfs besök 1954 samt en sten i huggen granit till minne av kung Carl XVI Gustafs besök 1975.

Området är utsett som riksintresse för kulturmiljövård och för den vetenskapliga naturvården (3 kap. 6 § miljöbalken).

2.5 VÄXT- OCH DJURLIV

Taberg är idag till största delen barrskogsbeklätt med större inslag av löv i de västra delarna. Här finns också en hel del stormfälld skog, främst gran, från stormarna 2005 och 2007. I en del av områdena i norr har det stormfällade virket upparbetats. Vintern 2009-2010 var mycket snörik vilket resulterat i en mängd toppbrott bland träden, bland annat kring den västra toppen. Gran vandrar in i allt större utsträckning och områden som består av lövblandskog håller på att övergå till grandominerad skog. Grandominansen förstärks även av att yngre tall och olika lövträd utsätts för ett massivt betestryck av framförallt rådjur. Älg förekommer temporärt på berget. År 2008 genomfördes en mer omfattande utglesning av gran längst i nordost, i de delar som gränsar mot bebyggelse. Längst i söder förekommer inblandning av ädla lövträd som ek, fågelbär, lönn, lind och bok. I tidigare kraftigt markstörda områden dominerar säl i trädsiktet. Likaså finns yngre rena lövskogsbestånd söder om den västra toppen. I nordväst kring Ungdomsborgen finns en öppen betesmark och öppna områden finns även på topparna.

På grund av den speciella berggrunden och de topologiska förhållandena hyser Taberg en rik och ovanlig flora. I bergbranterna växer till exempel de sällsynta ormbunkarna brunbräken och grönbräken, arter som är beroende av mycket basiska bergarter. Brunbräken är en sydlig art som endast förekommer på en annan plats i Sverige, medan grönbräken främst förekommer på kalkrika berg i fjällen. På sluttningarna växer också den ovanliga axveronikan, skogsvicker, kransrams, bergjohannesört, tibast, sötvedel och fältmalört, för att nämna några arter. På toppen finns en rik ängsflora med bland annat darrgräs, solvända och jungfrulin. Även den senblommande fältgentianan har påträffats på berget. Överlag har området en mycket artrik flora med ca 400 arter av kärlväxter och närmare 300 olika arter av mossor. En raritet är den gröna sköldmossan. Denna art är beroende av förmult-

nande gränslågor och förekomsten av den tyder på att det under lång tid funnits fuktiga granskogar i området. Det finns också en intressant lavflora i området, bland annat aspgelélav.

Faunan på Taberg inkluderar flera ovanliga arter. Sandödlan trivs i de soliga sluttningarna och i de sydvända bergbranterna har häckande berggav observerats. I gruvgångarna övervintrar fransfladdermusen tillsammans med ytterligare fem fladdermusarter. Totalt är ca tio av landets 18 fladdermusarter funna i anslutning till berget.

Som tidigare nämnts är Taberg utpekad som riksintresse för naturvården och området ingår också i Natura 2000-nätverket.

Kända förekomster av rödlistade arter och andra arter som indikerar höga naturvärden finns listade i bilaga 2.

2.6 FRILUFTSLIV

Linné besökte berget 1741 och Selma Lagerlöf nämner det i Nils Holgerssons underbara resa. Det är ett känt besöksmål för såväl långväga besökare som för länsbor som gör en dagsutflykt. Det som lockar är i första hand den imponerande utsikten, men även de guidade gruvvisningarna som bedrivs i regi av föreningen Tabergs Gruvguider, som är bunden till Naturskyddsföreningens Länsförbund i Jönköpings län. Genom reservatet löper en slinga av vandringsleden Södra Vätterleden som i sin helhet går mellan Mullsjö och Huskvarna. Reservatet är lätt att komma till för besökare som färdas med buss och tåg liksom för bilburna personer. Exempel på besökare är skolklasser, utländska och svenska turister, temaresor med buss och seniorresor.

2.7 BEBYGGELSE OCH ANLÄGGNINGAR

Reservatet gränsar i nordost till ett bostadsområde. Upp till Tabergs topp leder en asfalterad väg och man passerar Ungdomsborgen. Tomtmarken ingår dock inte i naturreservatet. Uppe på Tabergs topp ligger Toppstugan där det finns servering och kiosk. Toppstugan ägs av Jönköpings kommun och utarrenderas till en privatperson. Strax utanför naturreservatets södra gräns ligger Gruvgården som utgör utgångspunkt för gruvvisningarna.

2.8 KÄLLFÖRTECKNING

Se bilaga 3.

3. Mål och skötselåtgärder för naturreservatet

3.1 ÖVERGRIPANDE MÅL MED SKÖTSELN

Den allmänna målsättningen med skötseln beskrivs i den tidigare skötselplanen enligt nedanstående punkter. Den inriktningen ska även gälla i framtiden.

- Området avsätts som naturreservat i första hand av vetenskapliga skäl och i andra hand för gynnande av friluftslivet.
- Unika och ovanliga växt- och djurarter som finns på berget ska gynnas genom att deras biotoper bevaras.
- Området utgör ett rekreationsområde, där rekreationsintresset ska ta hänsyn till natur- och kulturvärden.

Dessutom ska gruvgångarna underhållas för att bevara de kulturella värdena och i viss mån vara tillgängliga för organiserad visning.

Vid genomförande av skötselåtgärder i naturreservatet ska största möjliga hänsyn tas till de sällsynta arter som finns vid berget, t ex brunbräken, grön sköldmossa och sandödlor. Detta är särskilt aktuellt i skötselområdena 3, 4, 5 och 6. Inventering, utmärkning och beskrivning av särskild hänsyn till sådana växtplatser ska vara utfört innan skötselåtgärderna kan påbörjas.

Reservatet är indelat i 6 skötselområden:

1. Norra granskogen; likåldrig grandominerad skog
2. Nordöstra sluttningarna; lövblandad barrskog präglad av skogsbruk
3. Västra toppen och betesmark; toppen och omgivande skog med ökande granandel samt hagmark, delvis med inväxande gran
4. Skogsklädda brantområdena; granskogsdominerade branter med inslag av tall och löv
5. Barrblandskogen; barrblandskog med inslag av löv
6. Södra toppen och berget; berget, gruvgångar samt södra toppen

3.2 SKÖTSELOMRÅDEN MED BEVARANDEMÅL OCH ÅTGÄRDER

För skötselområdesindelning, se skötselplankarta bilaga 1.

SKÖTSELOMRÅDE 1	NORRA BARRSKOGEN	6,2 HA
Naturtyp:	Granskog	3,5 ha
	Barrblandskog	1,7 ha
	Lövblandad barrskog	0,5 ha
	Ungskog/hygge	0,5 ha
Natura 2000-habitat:	Ej habitat ²	

² Enligt beslutad bevarandeplan är 6,2 ha inrapporterat som västlig taiga (9010). Basinventering har dock visat att denna areal inte uppfyller habitatkraven enligt dagens definition.

Områdesbeskrivning

Grandominerad 100-årig enskiktad barrblandskog som har formats av skogsbruksåtgärder och kreatursbete under 1900-talet. Skogen gränsar mot öppen jordbruksmark i norr och väster. I området som är svagt kuperat förekommer några fuktiga partier med inslag av klibbal och yngre gran. Enstaka grova naturvärdesträd av asp finns i centrala delen. På en liten höjd mot västra reservatskanten finns en talldominerad kulturskog. Inslaget av död ved består främst av granlågor som lämnats efter stormarna under 2000-talet. I området finns också luckor efter stormfällen. Genom området går ett motionsspår.

Bevarandemål

Området utgörs av gammal barrblandskog med inslag av flera generationer träd och gamla grova jätteträd av gran, tall och asp. Det finns en skogs-kontinuitet. Strukturer som små gläntor och omväxlande tätare skog förekommer liksom grova lågor i varierande nedbrytningsgrad och exponeringsläge. På sikt förekommer grova trädindivider av olika trädslag. Delar av området utgörs av en promenadvänlig högre blåbärsbarrskog.

Restaureringsåtgärder

- Höjden med yngre tallskog naturvårdshuggs så att tall och lövträdsinslag gynnas. Huvuddelen av granvirke och avverkningsavfall avlägsnas från området.
- Punktinsatser för att gynna föryngring av asp och tall i stormluckor. Temporärt krävs viltbetesbegränsande åtgärder, framför allt genom stängsling.
- I brynskog mot reservatsgräns utförs plockhuggning av träd, främst gran, för att underhålla ett stabilt bryn samtidigt som ett blandat lövträdsinslag, speciellt blommande och bärande träd, gynnas.
- Skötselåtgärder ska utföras så att skador på markskikt ej upp-kommer.

Löpande skötselåtgärder

- Återkommande röjning och plockhuggning av främst gran för att gynna naturvärdesträd och övriga trädslag samt skapa skiktning. Huvuddelen av granvirke och avverkningsavfall avlägsnas från området.
- Vid risk för massförökning av granbarkborre hanteras vindfällda träd och angripna träd av gran enligt Skogsstyrelsens skogsskyddsbestämmelser. Generellt ska stamved av tall och lövträd samt enstaka döda träd och de grövsta vindfällda träden av gran lämnas kvar.

SKÖTSELOMRÅDE 2	NORDÖSTRA SLUTTNINGARNA	11,3 HA
Naturtyp:	Lövblandad barrskog	3,9 ha
	Granskog	3,4 ha
	Triviallövskog	2,4 ha
	Ungskog/hygge	1,4 ha
	Öppen mark	0,2 ha
Natura 2000-habitat:	Ej habitat ²	11,3 ha

² Enligt beslutad bevarandeplan är 8,0 ha inrapporterat som västlig taiga (9010). Basinventering har dock visat att denna areal inte uppfyller habitatkraven enligt dagens definition.

Området utgörs av Tabergs nedre sluttningar utmed den nordöstra yttergränsen och sträcker sig mellan bebyggelse och de öppna betesmarkerna. Skötselområdet delas in i delområde 2a och 2b. Skogen är första generationen skog på tidigare inägomark eller gruvindustrimark. I området finns stenmurar och spår av odling samt talrika spår av gruvindustrin. Flera stigar leder genom området. Vägen upp mot Tabergstoppen löper delvis genom området. Den korta skogshistoriken och tidigare produktionsskogsskötsel medför att större delen av området saknar naturvärden kopplade till gamla barrträd och död barrved. I delar av området förekommer naturvärdesträd av äldre asp och björk, enstaka högstubbar och lövlågor. Nyligen död granved förekommer som stamved i västra delen som en följd av vindfällningar och bekämpningsåtgärder mot barkborreangrepp.

Norra och västra delen av skötselområdet, delområde 2a, utgörs av igenvuxen betesmark där stormar och granbarkborreangrepp sargat den vuxna granskogen. Genom området löper också vandringsleden. Partiet nordost om betesmarken har nyligen omförts till en gles björkskog med inslag av rönn och sälk. Norr om betesmarken finns ett planterat granbestånd med ett stort inslag av yngre asp, björk och andra lövträd som börjar bli akut trängda av granföryngringen. Utmed den östra kanten finns ett värdefullt inslag av fågelbär och andra bärande träd samt grov asp. Den högresta gallrade granskogen i delområde 2b konkurrerar ut lövinslaget samt hämmar all nyetablering av ljuskrävande lövträdslag. Den bördiga marken sluttar bitvis brant mot bebyggelsen och ett par mindre utströmningar mynnar i nederkanten. De ljushuggningar som utfördes under 1980-talet för att gynna lövträdsinslaget har främst gynnat dimensionsutvecklingen på granstammarna samt ytterligare etablering av yngre gran.

Bevarandemål

Området domineras av ljus och öppen varierad lövblandskog med lundflora och stor trädslagsvariation. Trädskiktet kännetecknas av ett stort inslag av naturvärdesträd, bärande och blommande träd och buskar samt död lövved av olika trädslag. Högstubbar och lågor samt död ved på levande träd förekommer fördelat i området. Lövträden utgör en sammanhängande lövbård utmed Tabergs nedre sluttningar som främjar födosök för olika fladdermus-

arter. Lågväxande trädslag och höstfärgade trädslag dominerar mot bryn och bebyggelse.

Restaureringsåtgärder

- Plockhuggning i västra delen av delområde 2a, reducering av gran i bryn mot betesmark, varvid säregna träd (grova, gamla, krokiga eller senvuxna) och blandat lövträdsikt gynnas. Merparten av granvirke och avverkningsavfall avlägsnas från området.
- Restaureringsavverkning i delområde 2a. Avveckling av graninslaget i stormskadade produktionsskogsytor norr om betesmarken. Uttaget bör omfatta både virke och ris. Stående torrgranar mot åker och vandringsled kapas till högstubbar. Toppdelar och liggande torr stamved flyttas och läggs ihop i solbelyst läge i skötselområdet (så kallad faunadepå).
- Restaureringsavverkning i delområde 2b. Avveckling av all högre gran som hämmar utvecklingen av äldre och yngre lövträdsinslag. Uttaget bör omfatta merparten av granvirke och ris.
- Helträdsuttag av all planterad ung gran samt selektiv avverkning av främst björk för att gynna blandlövskog i ungskogsbestånden.
- Restaureringsavverkningar som berör fornlämningar ska göras antingen på torr eller på frusen mark för att undvika körskador. Lämningarna rensas fria från avverkningsavfall.
- Trädfria ytor som inte ingår i betesmark föryngras med lövträd, främst genom självsådda plantor. För att gynna etablering bör markstörning göras på kraftigt gräsbevuxna ytor.

Löpande skötselåtgärder

- Delar av delområde 2a får efter restaureringsåtgärder ingå i betesfälla.
- Åtgärder för att begränsa viltbete utförs i nödvändig omfattning (för jakt krävs dock dispens från Länsstyrelsen).
- Kontinuerlig trädsäkring längs med vägen upp mot Tabergstoppen samt mot bebyggelse, dvs åtgärdande av träd med hög risk att falla ut på väg och tomter.
- Beskrining av toppar och grenar på beskriningstålga trädslag för att gynna kronutbredningen och innanmurken ved.
- Trädslagsinriktad röjning i lövuppslaget för att skapa variation och utvecklingsmöjlighet för olika lövträdsarter samt begränsa föryngringen av gran. Selektiv gallring i lövskogskanter för att skapa sluttande bryn mot bebyggelse och betesmark.

SKÖTSELOMRÅDE 3	VÄSTRA TOPPEN OCH BETESMARK	17,1 HA
Naturtyp:	Lövblandad barrskog	1,7 ha
	Granskog	3,4 ha
	Barrblandskog	4,4 ha
	Triviallövskog	0,9 ha
	Öppen mark	6,7 ha
Natura 2000-habitat:	Låglandsgräsmark 6270	1,5 ha
	Klippvegetation på silikatrika bergsluttningar (obestämd) 8220	0,1 ha
	Ej habitat ²	15,5 ha

² Enligt beslutad bevarandeplan är 9,1 ha inrapporterat som västlig taiga (9010). Basinventering har dock visat att denna areal inte uppfyller habitatkraven enligt dagens definition.

Skötselområdet delas in i delområde 3a och 3b.

Största delen av delområde 3a utgörs av kraftigt sluttande betesmark med enstaka träd. Yngre gran koloniserar de tidigare öppna områdena. Vid den nordvästra brynzonen mot skötselområde 2a finns odlingspår i form av åkerytor och stenmurar. Kring stenmurarna finns rikligt med fågelbär. Mellan betesmarken och den så kallade pulkabacken strax söder om Ungdomsborgen finns en före detta björkhagmark igenvuxen med gran. I norra delen av denna finns karaktäristiska hagmarksträd samt enstaka torrträd och lågor medan den södra halvan är helt dominerad av gallrad granskog. I brytningen mot den gallrade granskogen ligger Bråtängskällan. Rester av den gamla skidliften ligger kvar i norra delen av pulkabacken.

Delområde 3b utgörs av Tabergs västtopp och omkringliggande skog. I delområdet ingår en slåttrad torräng upp mot västra toppen. Förutom västra toppen finns även en höjd strax norr om dagbrotten som kan fungera som en mer avskild utsiktspunkt. Utsikten begränsas mer och mer av uppväxande granskog. Skogen är präglad av tidigare markanvändning men har efter upphörd hävd blivit mer grandominerad och sluten. Delar av skogen utgörs av gallrad högest granskog. Medelålders och yngre träd dominerar men här och var finns inslag av enstaka gamla och säregna trädindivider från en mer öppen hagmarksepok. Framförallt i den västra delen finns ett värdefullt inslag av innanmurkna lövträd, högstubbar och lågor. Blottade bergytter, mossbeklädda block och lågor samt senvuxna gamla träd finns i tvärbranten ned mot vägen i öster. Södra delen utgörs av en första generationsskog av yngre björk med ett stort inslag av sälk och rönn. Snövintern 2009-2010 medförde att många träd bröts av snötyngden, speciellt snedkroniga tallar och björkar. Inom området finns talrika spår av gruvindustrin. I närheten av dagbrotten finns några mindre dagvattensamlingar. I östra delen strax intill vägen finns två takövertäckta brunnar. Markerade vandringsleder passerar området.

Bevarandemål

Delområde 3a utgörs av öppen betesmark och lövträdsdominerad hagmark. Solitära lövträd samt enstaka kjolgranar förekommer ute på de öppna ytorna, likaså enstaka tätare trädgrupper. Brynzonerna innehåller fågelbär och andra bärande trädslag samt insektsviktiga trädslag som sälg och asp. Backen nedanför Ungdomsborgen är fri från träd så att den kan användas som pulkabacke av områdets barn och ungdomar. Delområde 3b utgör en upplevelsepunkt där solnedgången samt utsikten västerut och norrut mot Vättern är vägledande. Utsiktspunkterna omges av en hävdgynnad artrik gräs- och örtflora. Torrängen i behåller sin karaktär med hjälp av årlig hävd, i första hand slåtter. Säregna solitärträd och buskar i topparnas närområde ska förstärka upplevelsen av solnedgång och utsikt. Övergången mot skogklädda skötselområden sluter sig successivt via lågvuxen brynskog, lövträd och tall. Skogen i skötselområdet är ljusöppen och domineras av äldre lövträd och tall, med inslag av solexponerade gammeltallar, solitärgranar och grova gamla lövträd. Död ved i form av torrträd, högstubbar och lågor förekommer i hela skötselområdet.

Restaureringsåtgärder

Område 3a:

- Restaureringsavverkning i björkhagmark mellan Brätängskällan och Ungdomsborgen. Området införlivas därefter i någon av betesfällorna.
- Avverkning av granskog i befintlig betesmark. Merparten av virke och ris avlägsnas från området.
- Restaureringsavverkningar som berör fornlämningar ska göras antingen på torr eller på frusen mark för att undvika körskador. Lämningarna rensas fria från avverkningsavfall.
- Avveckling av yngre gran samt utglesning av björk i området upp mot västra toppen. Området stängslas in tillsammans med torrängen i delområde 3b.

Område 3b:

- Utglesning av skogen i närområdet från utsiktspunkterna genom selektiv plockhuggning av främst gran. Några yngre risgranar topphuggs för att skapa vindskydd.
- Restaureringsavverkning genom plockhuggning och röjning på torrängen och anslutande ytor lämpliga som trädbärande betesmark. Lågväxande lövträdslag gynnas i västtoppens närhet. Merparten av granvirke och avverkningsavfall avlägsnas från området, grövre stamdelar av lövträd lämnas som högstubbar eller lågor.
- Torrängen samt lämpliga delar av det utglesade området närmast västra toppen stängslas in tillsammans med 3a.
- Frihuggning av säregna träd (grova, gamla, krokiga, ihåliga, senvuxna eller på annat sätt avvikande), samt ersättningsträd av tall och asp

- I partier med tunt jordskikt vidtas lämpliga åtgärder för punktvis etablering av tall.
- Utglesning av lövskogen närmast vandringsled och dagbrott för att förstärka upplevelsevärde och siktdjup. Tåliga trädslag som sälg och rönn kan topphuggas. Uttaget inriktas främst på gran och björk till förmån för blommande och bärande trädslag. Vid åtgärden lämnas cirka 5 m³ död lövved/ha som högstubbar och lågor, resterande virke och avverkningsavfall avlägsnas från området.
- I samband med maskinell avverkning skapas stående och liggande död ved.
- Dagvattensamlingarna och brunnarna säkras med hjälp av lämpliga staket/stängsel.

Löpande skötselåtgärder

- Delområde 3a och lämplig del av 3b ingår i betesfålla och behålls öppna med hjälp av årligt bete.
- Årlig hävd av ängen i 3b, i första hand fagning och slåtter, eller vårbränning. Efterbete tillsammans med delområde 3a är önskvärt. Om fältgentiana påträffas ska gällande åtgärdsprogram för gentianor följas.
- Återkommande röjning av inväxande gran och annan igenväxningsvegetation inom det betade området samt anslutning till leder och utsiktspunkter.
- Ersättningsträd av tall och betesbegärliga lövträdslag skyddas från viltbete.
- Kontinuerlig trädsäkring längs med vägen mot Tabergstoppen, dvs åtgärdande av träd med hög risk att falla ut på vägen.

Övriga skötselåtgärder

- Utredda ansvarsfrågan angående skidliften och se till att ansvarig forslar bort resterna efter skidliften, i det fall skidliften inte avses återuppbyggas.

SKÖTSELOMRÅDE 4	SKOGSKLÄDDA BRANTOMRÅDENA	8,8 HA
Naturtyp:	Barrblandskog	4,9 ha
	Granskog	3,9 ha
Natura 2000-habitat:	Västlig taiga 9010	8,6 ha
	Ej habitat ²	0,2 ha

²Enligt beslutad bevarandeplan är 8,8 ha inrapporterat som västlig taiga (9010). Basinventering har dock visat att en mindre del av denna areal inte uppfyller habitatkraven enligt dagens definition.

Området utgörs av de brantaste trädklädda sluttningarna runt Taberg. Skogen är till stora delar grandominerad och har bitvis ett värdefullt inslag

av tall och lövträd liksom förekomst av stående och liggande död ved i varierande nedbrytningsgrad. Några stormfällningsluckor härstammar från 2000-talets stormar. I planare delar har tidigare skogsbruksåtgärder resulterat i en likformig skog av grova träd. I de västvända branterna växer Tabergs troligen äldsta tallar, några vresiga grovkvistiga drygt 150-åriga träd. Det östra delområdet ligger skyddat och skuggigt öster om vägen upp mot Tabergstoppen. Här finns grova granar och mossbelupen död ved.

Bevarandemål

Brantmiljöerna utgörs av en naturskogsartad barrblandskog med trädkontinuitet. Bergkrön och solexponerade sluttningar domineras av blandskog av tall och lövträd med rik förekomst av solexponerad död ved. Nord- och östvända branter domineras av skitad granskog med stor förekomst av beskuggade och fuktiga substrat. Skogen innehåller växtplatsförutsättningar lämpliga för grön sköldmossa och andra krävande kryptogamer.

Löpande skötselåtgärder

I huvudsak inga åtgärder förutom:

- Punktinsatser i form av aktivt dödande av medelålders och äldre gran som konkurrerar med tall och asp. Åtgärden ska utföras så att massförökning av granbarkborre undviks.
- Återkommande reduceringsröjning av granföryngring i syd- och västexponerade sluttningar.
- Vindfällan av gran ska åtgärdas på plats då det är risk för massförökning av granbarkborre.
- Föryngring av tall och lövträd skyddas mot klövviltbete så att nya trädindivider utvecklas.
- Kontinuerlig trädsäkring längs med vägen mot Tabergstoppen, dvs åtgärdande av träd med hög risk att falla ut på vägen.

SKÖTSELOMRÅDE 5	BARRBLANDSKOGEN	13,0 HA
Naturtyp:	Barrblandskog	6,0 ha
	Granskog	3,0 ha
	Ungskog/hygge	1,3 ha
	Lövblandad barrskog	1,2 ha
	Triviallövskog med ädellövinslag	1,2 ha
	Öppen mark	0,3 ha
Natura 2000-habitat:	Klippvegetation på silikatrika bergsluttningar (obestämd) 8220	1,7 ha
	Västlig taiga 9010	3,5 ha
	Ej habitat ²	7,8 ha

²Enligt beslutad bevarandeplan är 5,8 ha inrapporterat som västlig taiga (9010) samt 0,2 ha som lind-lönnskogar i sluttningar och raviner (9180). Basinventering har dock visat att delar av dessa arealer inte uppfyller habitatkraven enligt dagens definition.

Området utgörs av det östra och västra skogsområdet nedanför Tabergs-toppen samt kantskogen närmast dagbrotten och delas in i delområde 5a och 5b. Området är bitvis mycket brant och blockigt. Stora delar av skogen har ett värdefullt inslag av olika lövträd bland annat asp, säl, rönn, klibbal, lind, lönn, ek, alm, bok och fågelbär. I den östra delen, delområde 5b, är skogen mer grandominerad och präglad av tidigare skogsbruksåtgärder. De gruvnära områdena består till övervägande del av medelålders och yngre lövskog dominerad av säl med bitvis ett mycket tätt uppslag av gran. Längst i väster finns en granplantering som sträcker sig från dagbrottet ned till reservatsgränsen. Det stora inslaget av säl och asp gynnar insektsproduktionen och är av stort värde för insekter, fladdermusfaunan samt hålbbyggare som mindre hackspett. Yngre gran utgör täta underbestånd och i delar av området förekommer exotiska barrträdslag. Under senare år har bok etablerats sig i det lägre trädskiktet. I delområde 5b stupar branta sluttningar ned mot Tabergså. Genom området går en vandrings slinga och i den nordöstra delen samt mot Gruvgården finns grillplatser. I södra delen av delområde 5a skär reservatet genom en betesmark med hagmarksträd och grova hasselbuskar. Inom delområdet finns flera instängslade mindre gruvhål. Stormfällningar under 2000-talet har medfört att det är mycket begränsad framkomlighet vid sidan av lederna, framför allt i delområde 5a.

Bevarandemål

Skogen är naturskogsliknande och har en varierad trädslagsfördelning med lundflora. Lövträd och tall dominerar trädskiktet i 5a samt närmast berget i 5b. I branterna finns möjliga växtplatser för brunbräken och andra krävande kryptogamer. De branta sluttningarna mot Tabergså domineras av örtrik naturskog med stort graninslag. Gamla individer av samtliga trädslag finns i området. Insektsviktiga lövträdslag och säregna (grova, gamla, krokiga eller senvuxna) lövträd ska gynnas. Hagmarken med grova hasselbuskar i södra delen av 5a bibehålls. Från vandrings slingan medger skogen sikt upp mot Tabergs klippbranter. Bergstemplemet omges av högre barrskog.

Restaureringsåtgärder

- Återkommande reducering av granunderväxt i 5a samt mellan berget och leden i 5b så att yngre gran endast förekommer som solitärer eller i små ungskogsgrupper.
- Plockhuggning eller dödande av gran för att friställa säregna (grova, gamla, krokiga eller senvuxna) lövträd och yngre udda lövträdslag.
- I delområde 5a ska avverkning av planterad gran genomföras samt plockhuggning av åtkomlig rödbarkig yngre gran söder om gruvhålen, (görs som helträdsuttag om det är möjligt). Vid åtgärden får körvägar göras åtkomliga genom att flytta vindfällade granar. Merparten av virke och avverkningsavfall tas bort från området.
- Utglesning av siktgluggar utmed vandrings slinga, nordost om Gruvgården, som framhäver bergets närvaro samtidigt som lövskogens lummighet bibehålls. Barrvirke och avverkningsavfall bortförs om det är möjligt. Yngre gran bör tas ut som helträd. Vid

avverkning av lövträd lämnas insektsbegärliga stamdelar i lämpligt exponeringsläge, övrigt virke och avverkningsavfall kan borttransporteras. Närområdet mot vandringsleden ska sträckvis medge upp mot 50 m siktdjup och upplevas som fritt från avverkningsavfall.

- Restaureringsavverkningar som berör fornlämningar ska göras antingen på torr eller på frusen mark för att undvika körskador. Lämningarna rensas fria från avverkningsavfall.
- Gruvhålen inom 5a säkras på lämpligt vis.

Löpande skötselåtgärder

- Återkommande reduktion av granunderväxt och exotiska barrträdslag så att yngre gran (*Picea abies*) endast förekommer som solitärer eller i små ungskogsgroper.
- Delar av delområde 5a får efter restaureringsåtgärder ingå i betesfålla.

SKÖTSELOMRÅDE 6	SÖDRA TOPPEN OCH BERGET	8,1 HA
Naturtyp:	Berg och gruvgångar	5,7 ha
	Öppen mark	1,7 ha
	Lövblandad barrskog	0,7 ha
Natura 2000-habitat:	Klippvegetation på silikatrika bergsluttningar (obestämd) 8220	3,1 ha
	Ej habitat ²	5,0 ha

²Enligt beslutad bevarandeplan är 1 ha inrapporterat som västlig taiga (9010). Basinventering har dock visat att denna areal inte uppfyller habitatkraven enligt dagens definition.

Berget består till stora delar av magnetitolivin, en mineral innehållande bland annat grundämnena järn och vanadin. I och på berget finns lämningar som tyder på en järnmalmshantering sedan lång tid tillbaka, kanske från 1400-talet. I området finns tre minnesstenar som är resta efter kungliga besök, då brytningen fortfarande pågick. Den senaste brytningen upphörde 1960. I sydväst syns tydliga spår av brytningen i form av två kraterformade dagbrott. I det södra hålet har den fridlysta sandödlan observerats, en art som är beroende av öppna och solbelysta ytor. Gruvgångarna hyser vintertid en mycket värdefull fladdermusfauna. Sex arter har hittats övervintrande, däribland den sällsynta fransfladdermusen.

Skötselområdet inkluderar också själva Tabergstoppen. Toppen är en välbesökt utsiktsplats och här ligger också Toppstugan med servering och kiosk samt en naturminigolfbana. Området består i övrigt av berghällar med glest stående träd, främst tall, körsbär och enbuskar, samt en del trädgårdsväxter.

Bevarandemål

Berget, gruvgångarna, dagbrotten och lämningar i form av slagghögar och annat bergmaterial bevaras i befintligt skick. Detta förhindrar inte inspektioner och säkerhetsskrotning av gruvgångarna. Kultur- och naturvärdena är tillgängliga för allmänheten, se vidare under "Friluftsliv och gränser". Minnesstenarna ska även fortsättningsvis hållas tillgängliga och fria från igenväxning.

Gruvgångarna är lämpliga övervintringsplatser för fladdermöss och huserar vintertid flera av de i Sverige förekommande fladdermusarterna, däribland fransfladdermusen. Dagbrotten och branterna i området utgör lämpligt habitat för sandödlor.

Tabergstoppen är även fortsättningsvis en attraktiv och lättillgänglig utsiktsplats. Utsikten är fri från skymmande träd, medan glest stående träd samt blommande och bärande trädslag förekommer. Den naturliga miljön ska i största mån behållas i nuvarande utsträckning.

Löpande skötselåtgärder

- Då behov uppstår utförs röjning av sly och buskar i dagbrotten för att förhindra igenväxning, i den mån det bedöms vara möjligt.
- Vid behov hålls trädsiktet på toppen efter för att bibehålla utsiktsmöjligheterna och förstärka egenskaper på säregna (grova, gamla, krokiga eller senvuxna) träd.

3.3 KULTUR- OCH FORNLÄMNINGAR

En utförligare beskrivning av de kultur- och fornlämningar som finns inom reservatet ges i avsnitt 2.4. En av dem är den så kallade Bergtempelplatsen i sydöstra delen av reservatet, en naturlig sänka som länge använts som mötesplats. På vägen från Masungsplan till Bergtemplet finns en stentrappa och intill denna finns lämningar efter rostugnar som anlades i början av 1900-talet. Inom reservatet finns två registrerade röjningsröseområden, vid det norra av dessa områden finns också lämningar efter en gård.

Bevarandemål

Bergtempelplatsen samt intilliggande stentrappa och stenmurar är öppna och fria från igenväxningsvegetation. Likaså högst hälften av de synliga röjningsrösen samt de husgrunder som finns vid norra röjningsröseområdet. Inom hela reservatet, framför allt i skötselområde 5, är kultur- lämningar i form av skärpningar och gruvhål fria från igenväxningsvegetation.

Löpande skötselåtgärder

- Bergtempelplatsen och stenlämningarna intill hålls fria från igenväxningsvegetation, kontrolleras årligen.
- Årlig kontroll av röjningsbehov på utvalda röjningsrösen samt kring husgrunderna.
- Årlig kontroll av röjningsbehov kring skärpningar och gruvhål.

3.4 FRILUFTSLIV OCH GRÄNSER

Vissa delar av reservatet ska vara väl tillgängliga, t ex Tabergs södra topp samt färgmarkerade leder, medan andra delar ska även fortsättningsvis vara svårtillgängliga. Taberg är hemlighetsfullt och mäktigt, en karaktär som är värd att bevara.

Två platser är huvudmål för besökare, dels Tabergs södra topp och dels gruvan. Gruvvisningar har pågått sedan Taberg blev naturreservat och Naturskyddsföreningen iordningställde gruvan för guidade turer. Ett fladdermuscentrum är under uppbyggnad i Gruvgården. Besökare till gruvan kan parkera vid stationen strax utanför reservatet. På södra toppen finns Toppstugan med servering, parkering och en handikappanpassad gångväg från parkeringen till Toppstugan. Från södra och västra toppen är utsikten vidsträckt och mäktig.

Det finns ytterligare en entré med parkering i nordöstra delen av reservatet, norra entrén, nära Ungdomsborgen. Även Masugnsplan har dignitet som mindre entré eftersom två färgmarkerade leder går in där och den ligger nära järnvägsstationen och hotellet. En av lederna genom reservatet utgör en del av Södra Vätterleden.

Naturreservatet gränsar till bostadsbebyggelse i nordost. Ungefär en dryg tredjedel av reservatet utgörs av tätortsnära natur om man räknar på 300 meter från bebyggelse. Terrängen är brant vilket kan begränsa nyttjandet som närnatur för vuxna, för barn utgör brant terräng inte begränsning på samma sätt. Kvartersskog, d.v.s. den riktigt bostadsnära skogen med störst betydelse för barn finns i östra kanten. Det är gott om stigar in i området i östra delen, 7-8 st. I söder däremot utgör industri, järnvägen och Tabergsån en barriär för friluftslivet. Där är närboende hänvisade till två passager, dels över bron till Gruvgården och dels bron vid Masugnsplan.

Eftersom naturreservatet är mycket välbesökt ska reservatets anordningar tillsynas ofta och hållas i bra skick. Se skötselplankarta (bilaga 1) för friluftsanordningarnas placering och ledernas sträckning.

GRÄNSER

Bevarandemål

- Gränsen ska vara markerad i enlighet med Naturvårdsverkets anvisningar.

Löpande skötselåtgärder

- Gränsen underhålls, hela gränsen ska tillsynas minst vartannat år.

STIGAR OCH LEDER

Två färgmarkerade leder finns på Taberg, Blå leden samt Södra Vätterleden. Södra Vätterleden löper mellan den norra parkeringen och Masugnsplan och passerar på vägen den västra toppen samt gruvan. Den Blå leden går i en cirkel från södra toppen, förbi gruvan och Bergtempelplatsen för att sedan knytas ihop vid södra toppen igen. I och med Blå leden får den så kallade Masugnsstigen och Bergtempelstigen en gemensam färgmarkering. Södra Vätterleden och Blå leden löper delvis parallellt i den södra delen av naturreservatet vilket gör att man lätt kan kombinera och variera sträckningarna.

Bevarandemål

- Vandringslederna är väl underhållna, framkomliga och fria från nedfallna eller nedhängande träd eller grenar.

Löpande skötselåtgärder

- Vandringslederna underhålls, inklusive trappor och ledmarkering. Nedfallna eller nedhängande träd, nedhängande grenar eller annan växtlighet som hindrar framkomligheten röjs bort. Trädstammar och grövre grenar läggs åt sidan en bit från stigen.

INFORMATION

Entréskyltar finns på Tabergs södra topp, norra parkeringen och vid Gruvgården. På Tabergs topp är skylten anpassad för personer i rullstol och man kommer till den från den handikappanpassade gångvägen.

Bevarandemål

- En informationsfolder med information på svenska, engelska och tyska ska finnas.
- Vägskyltning ska finnas till Tabergs Topp och gruvan. De ska om möjligt vara markerade med sevärdhetskringlan.
- Informationstavlor ska finnas på Tabergs södra topp, norra parkeringen och vid Gruvgården. Informationstavlorna ska innehålla karta över området, information om reservatets kultur- och naturvärden, reservatsföreskrifter för allmänheten samt delar av allemansrätten.

- Där leder och stigar (små och stora) passerar reservatsgränsen ska informationsskylt eller namnskylt finnas.

Löpande skötselåtgärder

- Informationstavlorna ses över årligen och uppdateras vid behov.
- Utmed vandringslederna kan det vid behov sättas upp skyltar med kompletterande information för besökaren.
- Mindre informationsskyltar eller namnskyltar ska sättas upp där leder eller stigar korsar reservatsgränsen.

GRUVGÅNGAR OCH ÖVRIGA ANLÄGGNINGAR I GRUVAN

Bevarandemål

- Gruvan hålls låst så obehöriga ej äger tillträde.
- Gruvan ska ha en god tillgänglighet för organiserade grupper. Det är upp till verksamhetsutövarna att vid behov särskilt anpassa gruvan till funktionshindrade.
- Gruvan ska vara säker för besökare med nödvändig säkerhetsutrustning (hjälm och ficklampa).
- Lämningar från gruvbrytningen (maskiner, byggnader och dylikt) ska i möjligaste mån lämnas. Detta innebär att delar av dem på sikt kommer att försvinna.
- Delar av lämningar från gruvbrytningen (maskiner, byggnader och dylikt) kan restaureras och visas för besökare. Detta ska dock föregås av en antikvarisk utredning.

Löpande skötselåtgärder

- Gruvgångarna ska inspekteras ur säkerhetssynpunkt enligt gällande regler ca vartannat år.
- Gruvgångarna ska vid behov säkerhetsskrotas. Länsstyrelsen ansvarar för detta.
- Anordningar för besökare inne i gruvan (räcken och handledare) ska underhållas.

ÖVRIGA FRILUFTSANORDNINGAR

Grillplatser finns vid Bergtempelplatsen samt vid strövstigen något öster om gruvan. På Tabergs södra topp står ett antal träbänkar och en naturminigolfbana har nyligen anlagts väster om Toppstugan.

Bevarandemål

- Grillplatser ska finnas vid Bergtempelplatsen samt vid stigen öster om gruvan.

- Bergtempelplatsen ska hållas öppen för att kunna användas av olika typer av grupper. Pelarsalskaraktären med glest stående grövre tallar ska bibehållas.
- Södra toppen ska vara ett populärt besöksmål och de anordningar som finns där ska hållas i god kondition.

Löpande skötselåtgärder

- Bergtempelplatsen röjs vid behov från igenväxande vegetation.
- Grillplatserna ska underhållas.
- Bänkarna vid Tabergstoppen ska underhållas.
- En naturminigolfbana får finnas på Tabergstoppen. Om denna skulle tas ur bruk ska området återställas till naturmark och alla delar som hör till golfbanan ska avlägsnas. Ansvariga för underhåll av golfbanan är Tabergstoppen AB.
- Utsiktsplats över dagbrotten får iordningställas.
- Skötseln av övriga utsiktsplatser regleras under respektive skötselområde.

3.5 SAMMANFATTNING AV PLANERADE SKÖTSELÅTGÄRDER

<i>Åtgärd</i>	<i>Var</i>	<i>Tidsintervall för utförande</i>
Naturvårdande huggning av gran	Skötselområde 1, 2, 3	2011-2015
Plockhuggning av bryn	Skötselområde 1, 2	Kontinuerligt
Plockhuggning/selektivt dödande av gran	Skötselområde 1, 3, 4, 5	2011-2015 samt vid behov
Avverkning av planterad/yngre gran	Skötselområde 2, 3, 5	2011-2015
Selektiv avverkning av björk	Skötselområde 2, 3	2011-2015
Gynna löv- och tallföryngring (begränsa viltbete)	Skötselområde 1, 2, 3, 4	2011-2015 samt vid behov
Trädslagsinriktad röjning av löv	Skötselområde 2	Vid behov
Utglesning av lövskog	Skötselområde 3	2011-2015
Frihuggning av säregna träd	Skötselområde 3, 5	2011-2015
Hävd av gräsmark	Skötselområde 3a+b	Årligen
Slätter av ängsmark	Skötselområde 3b	Årligen
Röjning av unggran	Skötselområde 2, 3, 4, 5	Vid behov
Åtgärdande av vindfällan vid risk för massförökning av skadeinsekter	Alla skötselområden	Vid behov
Röjning kring kulturlämningar	Alla skötselområden	Vid behov
Underhåll av gränsmarkeringar, informationstavlor, leder, bänkar och grillplatser	Alla skötselområden	Årligen

Säkerhetsskrotning av gruvgångar där visning sker (Länsstyrelsens ansvar)	6	2011 samt vid behov
Inventering av brunbräken och grön sköldmossa	4, 5, 6	Innan restaureringsavverkning sker

3.6 FINANSIERING

Förvaltaren finansierar alla åtgärder om inte annat anges. Om restaureringsavverkning på statens fastigheter resulterar i en nettointäkt tillfaller den staten.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har ett uppdrag från Naturvårdsverket om viss fastighetsförvaltning av Naturvårdsverkets fastigheter. Detta gäller även då annan är utsedd till förvaltare. Det innebär bland annat att Länsstyrelsen hanterar intäkter på statens fastigheter samt ansvarar för säkerheten i gruvorna som är belägna på fastigheten Kåperyd 1:165.

4. Dokumentation och uppföljning

4.1 UPPFÖLJNING AV SKÖTSELÅTGÄRDER

Alla skötselåtgärder som utförs inom naturreservatet ska dokumenteras, skriftligt och vid behov med foto. I dokumentationen ska framgå vilka åtgärder som genomförts och när de genomfördes, samt vem som utförde åtgärden.

Enligt särskilt avtal med Länsstyrelsen i Jönköpings län ska förvaltaren årligen lämna en skriftlig redogörelse över vilka åtgärder som genomförts för att Länsstyrelsen ska registrera dessa i Naturvårdsverkets naturvårdsdatabas SkötselDOS.

Avstämning av måluppfyllelsen ska ske 2015 och inför eventuell revision av skötselplanen senast 2020. Avstämning sker med Länsstyrelsen.

4.2 UPPFÖLJNING AV BEVARANDEMÅL

En fördjupad uppföljning av reservatets värden (natur- och friluftslivsvärden) och de uppsatta bevarandemålen bör ske. Uppföljningen utförs av Länsstyrelsen enligt metoder och tidplaner för gällande uppföljningsprogram.

5. Bilagor

- 1 Skötselplankarta med anordningar för friluftslivet
- 2 Artlista
- 3 Dokumentation och referenser

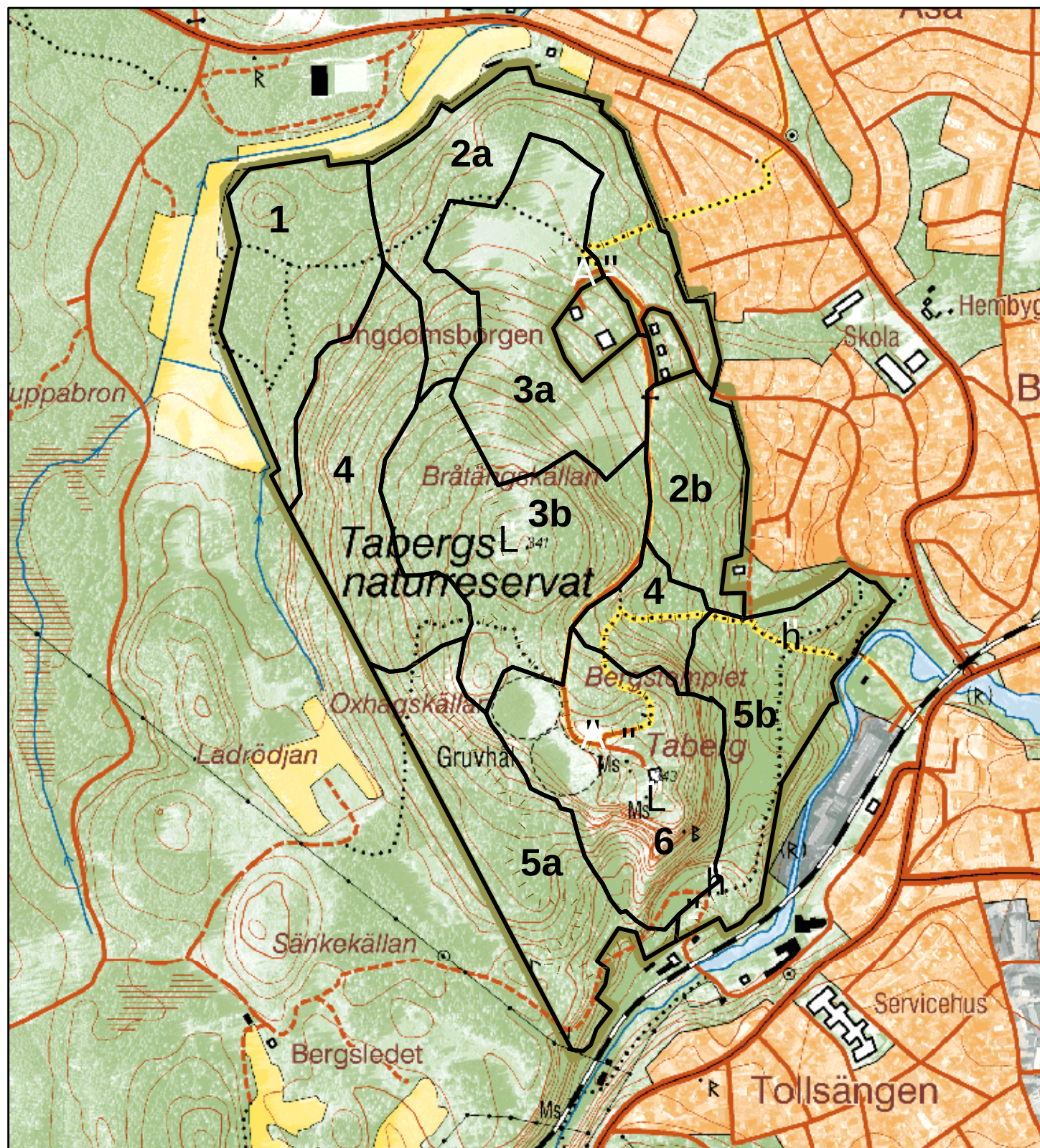
Naturreseptat Taberg

Skötselplankarta med anordningar

Tillhör Länsstyrelsens beslut

2011-03-30, dnr 512-3918-10

Bilaga 1

0 220 440 Meter

1:7 500

© Bakgrundskarta Lantmäteriet, dnr 106-2004/188.

Kartkälla: Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Godkänd från sekretessynpunkt för spridning.

Lantmäteriverket 1999-09-16.

Informationsskylt

Parkering

Utsiktsplats

Eldplats

Uppmärkt strövstig

Skötselområden

Kjell Mohlin
Naturavdelningen
036-39 51 95

Urval av arter inom naturreservatet Taberg

Nedan redovisas kända förekomster av rödlistade arter, signalarter, arter i EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv samt andra arter av intresse. Arterna är indelade i grupp och därefter i bokstavsordning efter det svenska namnet med det latinska namnet inom parentes.

Kategori: RE (försvunnen), CR (akut hotad), EN (starkt hotad), VU (sårbar), NT (missgynnad), DD (kunskapsbrist), LC (rödlistad 2005 men 2010 bedömd som livskraftig), S3 (högt signalvärde), S2 (medelgott signalvärde), S1 (låg signalvärde). EU (arter i art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet).

Inventerat: det år som senaste fyndet observerades.

Referens: Lst (Länsstyrelsen), Artportalen, Botaniska sällskapet, Hallingbäck, T.

Tabell över kända förekomster av rödlistade arter, signalarter, arter i EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv samt andra arter av intresse. Sekretessarter är inte angivna.

Art	Kategori	Inventerat	Referens
Kärlväxter			
Bergjohannesört (<i>Hypericum montanum</i>)	NT	2006	Artportalen
Blåsippa (<i>Hepatica nobilis</i>)	S1	2010	Lst
Brunbräken (<i>Asplenium adnigrum</i>)	VU, EU	2006	Lst
Fältgentiana (<i>Gentianella campestris</i>)	EN	1999	Lst
Grönbräken (<i>Asplenium viride</i>)	R	2006	Lst
Grönpyrola (<i>Pyrola chlorantha</i>)	S2	1981	Bot. säll
Gullpudra (<i>Chrysosplenium alternifolium</i>)	S2	1981	Bot. säll
Kal tallört (<i>Monotropa hypopitys</i>)	S2	1981	Lst
Kransrams (<i>Polygonatum verticillatum</i>)	S3	2010	Lst
Kvällsmaskros (<i>Taraxacum praestans</i>)	EN	2005	Lst
Lind (<i>Tilia cordata</i>)	S3	2003	Lst
Lundelm (<i>Elymus caninus</i>)	S2	1981	Bot. säll
Nästrot (<i>Neottia nidus-avis</i>)	S3	2003	Lst
Ormbär (<i>Paris quadrifolia</i>)	S1	1981	Bot. säll
Stickelfrö (<i>Lappula deflexa</i>)	VU	2003	Artportalen
Slättergubbe (<i>Arnica montana</i>)	NT	2003	Artportalen
Skärmstarr (<i>Carex remota</i>)	S3	1981	Bot. säll.
Sommarfibbla (<i>Leontodon hispidus</i>)	NT	2003	Artportalen

Spindelblomster (<i>Listera cordata</i>)	S3	1981	Bot. säll
Tandrot (<i>Cardamine bulbifera</i>)	S3	1981	Bot. säll
Tibast (<i>Daphne mezereum</i>)	S1	2010	Lst
Tvåblad (<i>Listera ovata</i>)	S2	1981	Bot. säll
Vårärt (<i>Lathyrus vernus</i>)	S3	2010	Lst
Vättersos (<i>Lathraea squamaria</i>)	S3	1981	Bot. säll
Underviol (<i>Viola mirabilis</i>)	S3	1981	Bot. säll
Ögonpyrola (<i>Moneses uniflora</i>)	S3	1981	Bot. säll
Mossor			
Bäcksidenmossa (<i>Plagiothecium platyphyllum</i>)	NT	1963	Lst
Grön sköldmossa (<i>Buxbaumia viridis</i>)	S3, EU	1984	Lst
Rostfotmossa (<i>Bryoerythrophyllum ferruginascens</i>)	R	1961	Lst
Rännbålmossa (<i>Riccardia incurvata</i>)	R	1963	Lst
Trubblansmossa (<i>Didymodon tophaceus</i>)	LC	1960	Lst
Vedtrappmossa (<i>Anastrophyllum hellerianum</i>)	NT	1963	Lst
Västlig hakmossa (<i>Rhytidadelphus loreus</i>)	S2	1986	Hallingbäck
Lavar			
Aspgelélav (<i>Collema subnigrescens</i>)	NT	1991	Lst
Däggdjur			
Fransfladdermus (<i>Myotis nattereri</i>)	VU	2009	Lst
Mustaschfladdermus (<i>Myotis mystacinus</i>)	LC	2008	Lst
Insekter			
Smalsprötad bastardsvärmare (<i>Zygaena osterodensis</i>)	NT	2005	Lst
Vägtornsmätare (<i>Triphosa dubitata</i>)	NT	2010	Artportalen
Fåglar			
Berguv (<i>Bubo bubo</i>)	VU	2008	Lst
Spillkråka (<i>Dryocopus martius</i>)	EU	2008	Lst
Kräldjur			
Hasselsnok (<i>Coronella austriaca</i>)	VU	2002	Lst
Sandödlä (<i>Lacerta agilis</i>)	VU	2004	Lst

KÄLLFÖRTECKNING

Artdatabanken 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010.

Artportalen www.artportalen.se

Bilaga 1 till fågeldirektivet

Bilaga 2 till art- och habitatdirektivet

Botaniska sällskapet i Jönköping, 1981. Botanisk inventering av Tabergs naturreservat.

Hallingbäck, T. 1986. En mossvandring på Taberg.

Kjell Mohlin
Naturavdelningen
036-39 51 95

Dokumentation och referenser till skötselplan för naturreservatet Taberg

FORMALIA

- Länsstyrelsen i Jönköpings län. 1985. Beslut om bildande av naturreservatet Taberg, Jönköpings kommun.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län. 1985. Skötselplan för naturreservatet Taberg, Jönköpings kommun.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län. 1998. Beslut om ändring av föreskrifter för naturreservatet Taberg, Jönköpings kommun.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2006. Bevarandeplan för Natura 2000-område Taberg (SE0310219), Jönköpings kommun.
- Riksantikvarieämbetet vårdsektionen. 1984. Skötselplan för Taberg, fornlämning 66-88.
- Länsstyrelsen och Skogsvårdsstyrelsen. Strategi för formellt skydd av skog i Jönköpings län. Meddelande 2006:8.
- Riksintresse för kulturmiljövård, Taberg, FF2.
- Riksintresse för naturvård, Taberg, NRO06022.

NATURINVENTERINGAR

- Bjurulf, Gunvor. 1950. Floran i Månsarp socken med Smålands Taberg. Botaniska notiser.
- Botaniska sällskapet. 1982. Botanisk inventering av Tabergs naturreservat Jönköpings kommun 1982. Stencil.
- Botaniska sällskapet. Komplettering av Botanisk inventering på Taberg, 14.6 1982. Stencil.
- Hallingbäck, Tomas. 1986. En mossvandring på Taberg. Stencil.
- Länsstyrelsen i Jönköpings län. 2008. Fladdermusfaunan i Jönköpings län. Meddelande 2008:33.
- Svensk botanisk tidskrift. 1964. Om mossfloran på Smålands Taberg. Nr 58 1964.
- Rosendahl, H.V. 1918. Tre för norra Europa nya Asplenier. Botaniska notiser, sid 161-168.
- Zetterstedt, J. E. 1865. Om vegetationen i de högländaste trakterna af Småland. Kongl. svenska vetenskaps-akademiens handlingar. Bd 6 nr 2.

KULTUR

- Berglund, Bengt. 1996. Atlas över Sveriges bergslag, Tabergs bergslag. Bergsstaten, Järnkontolets serie.

Fornlämningsregistret. Riksantikvarieämbetet.
Henriksson, Sten. 2006. En småländsk malmbana. Årsboken Spår,
Järnvägmusei vänner och Sveriges Järnvägmuseum.
Jönköpings hembygdsförening, Gudmundsgillet's årsböcker.
Linné, Carl von. 1741. Linnés Gotländska och Öländska resa 1741.
Riksantikvarieämbetet vårdsektionen. 1984. Skötselplan för Taberg, forn-
lämning 66-88.
Riksantikvarieämbetet. 1982. Rapport över specialinventering av fornläm-
ningar på Taberg, 1982-12-07.
Rydén, Josef. 1986-1987. Jönköpings läns historia. Småländska Kulturbilder
1986-87, sid 218, 323 ff.
Tabergs Bergslags Hembygdsförening, Tabergs Bergslag I - XXII.

GEOLOGI

Hjelmqvist, S. 1950. The titaniferous iron ore deposit of Taberg in south of
Sweden. SGU serie C vol. 512.
Lindh, A., Solyom, Z. & Johansson I. 1981. The question of chemical
homogeneity among basic hypabyssals along the Scandinavian Protogine
Zone. SGU serie C vol. 780.
Munthe, H. & Gavelin, A. 1907. Beskrifning till kartbladet Jönköping, SGU.
Shaikh N.A., Persson L., Sundberg A. & Wik N-G. 1989. Malmer,
industriella mineral och bergarter i Jönköpings län. SGU, Rapporter
och meddelanden nr 50.
Strömberg, Bo. 1981. Angående lösa jordtäcket på norra sidan av Taberg.
Naturgeografiska Institutionen Stockholms universitet. Stencil.
SGU. 1988. Beskrivning till provisorisk översiktlig berggrundskarta Borås.

TURISM

AB Smålands Taberg, Naturskyddsföreningen, Jönköpings kommun,
Länsstyrelsen i Jönköpings län. 1993. Smålands Taberg som besöksmål
– förslag från en arbetsgrupp.
Naturinformation AB. 1991. Smålands mirakel, Ekomuseum Taberg – en
vision om en turistattraktion i toppklass.

ÖVRIGT

Jönköpings kommun. 2009. Naturvårdsprogrammet, objekt 35:003.
Länsstyrelsen i Jönköpings län. 1995. Natur i Jönköpings län.
Länsstyrelsen i Jönköpings län. Databas över hotade arter.

ANGÅENDE SKYDD AV SMÅLANDS TABERG

Jönköpings läns Hembygdsförbund. 1954. Smålands Taberg. Meddelande.
Strömberg, S., Ödeen, S. Smålands Taberg – Utredning rörande frågan om
åtgärder till skydd för Smålands Tabergs naturvärden, Statens offentliga
utredningar 1953:33.
Zettersten, Gunnar. 1970. Rädda Smålands Taberg. Sveriges Natur 1970:3.